

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**MOVIMENTS SOCIALS
CONTEMPORANIS**

Coordinació: MACIÀ FARRÉ, MARC

Any acadèmic 2021-22

Informació general de l'assignatura

Denominació	MOVIMENTS SOCIALS CONTEMPORANIS			
Codi	100121			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història (R 2015)	2	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	3		3
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	MACIÀ FARRÉ, MARC			
Departament/s	HISTÒRIA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Hores Presencials: 60 Hores No Presencials: 90			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Classes: Català. Lectures: Català, castellà i anglès.			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
MACIÀ FARRÉ, MARC	marc.macia@udl.cat	5	Les tutories s'acordaran amb el professorat de forma individual i grupal durant el curs.
PRIETO POVEDA, JOEL	joel.prieto@udl.cat	1	

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura proposa l'estudi dels moviments socials en l'etapa contemporània (segles XIX i XX) posant especial èmfasi en les qüestions sobre la identitat i la cultura en termes generals. El curs s'organitza en cinc blocs temàtics (Introducció; Revolucions i moviments socials; Ordre social, guerra i crisi; Marginació i moviments socials; i Nous moviments socials) que exploren la història dels moviments socials i els seus protagonistes.

En l'aspecte metodològic l'assignatura empra elements de les metodologies de d'aprenentatge cooperatiu (*cooperative learning*), l'aprenentatge centrat en l'alumnat (*student-centered learning*), i l'Avaluació Per Projectes (*Project Based Learning*) adaptades als continguts del temari. Es requerirà a l'alumnat el seguiment de l'Avaluació Continuada mitjançant diverses proves i l'elaboració d'un projecte final mitjançant el treball en grup.

Objectius acadèmics de l'assignatura

Aquest curs està dissenyat per ensenyar als/les estudiants/es a trobar i aprendre recursos necessaris per a resoldre amb èxit tasques pròpies de la historiografia de forma independent. Com que moltes de les proves del curs es duran a terme en forma de grup, els estudiants i les estudiants també aprendran a treballar en equip de forma eficaç, i a presentar el material de forma coherent i emfàtica, habilitats essencials per a la seva vida de postgraduats.

No hi haurà exàmens en aquesta assignatura ja que s'aplica una aproximació avaluadora centrada en l'alumnat de forma continuada. Això significa que l'alumnat perseguirà activament l'aprenentatge de les competències i objectius necessaris amb el guiatge del professorat. Les competències i objectius formatius de l'assignatura són els següents:

Objectius formatius
O1. Analitzar les variables que han provocat el canvi i les continuïtats socials al llarg de l'etapa contemporània.
O2. Comprendre les aportacions teòriques dels estudis de dones i de gènere en la seua aplicació a l'estudi de la realitat històrica.
O3. Analitzar les diferents formes de producció cultural en l'àmbit intel·lectual i popular.
O4. Forjar un esperit crític per tal de propiciar la discussió de problemes socials, culturals i polítics.
O5. Adquirir els mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi per a poder examinar críticament les fonts històriques aplicant la perspectiva de gènere.

Objectius formatius

- O6. Distingir les transformacions socials i la incidència que tenen en els canvis culturals.
- O7. Identificar l'evolució de les relacions de gènere en àmbits econòmics, socials, polítics i culturals.
- O8. Fomentar entre l'alumnat perspectives crítiques encaminades a promoure situacions socials d'igualtat entre homes i dones.
- O9. Identificar les diverses formes d'estructuració del poder en les societats del passat i la seva producció cultural.
- O10. Situar els principals actors polítics relacionant-los amb el seu entorn cultural, social i econòmic.
- O11. Reconèixer la importància de la recuperació de les dones com a agents socials, econòmics i polítics actius del passat.

Competències

Competències

- C1. Coneixement dels trets generals i detallats d'un període específic del passat més recent, centrat en un o més col·lectius humans concrets.
- C2. Capacitat per analitzar i interpretar textos referents a diferents canvis socials.
- C3. Capacitat per analitzar textos historiogràfics culturals.
- C4. Compromís social amb la pluralitat i diversitat de realitats de la societat actual, des del respecte als drets fonamentals i a la igualtat entre homes i dones; la igualtat d'oportunitats; la no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat i els valors d'una cultura de pau i democràcia.
- C5. Emprar amb propietat els conceptes, categories, teories i temes més rellevants de les diferents branques de la recerca històrica (econòmica, social, política, cultural, de gènere, entre d'altres), així com apreciar la importància que tenen per a la recerca els diversos contextos econòmics, polítics, culturals i socials.
- C6. Aplicar la perspectiva de gènere a les feines pròpies de l'àmbit professional.

Continguts fonamentals de l'assignatura

I. Introducció.

- 1.- Història social i moviments socials.
- 2.- Vells i nous moviments socials: continuïtats i discontinuïtats.

II. Revolucions i moviments socials.

- 3.- Els moviments socials i les revolucions frustrades.
- 4.- Cultura i identitat en els moviments socials.

III. Ordre social, guerra i crisi.

- 5.- Els moviments socials i l'acció col·lectiva. De la producció simbòlica al canvi de valors.
- 6.- Totalitarismes i període d'entreguerres.

IV. Marginació i moviments socials.

7.- Una nova radicalitat d'alliberament.

V. Nous moviments socials.

8.- De la postguerra mundial a la postguerra freda.

9.- Els moviments socials en la crisi global.

Eixos metodològics de l'assignatura

Sobre la metodologia

Com s'explica en la descripció de l'assignatura, en l'aspecte metodològic s'empren elements de les metodologies de d'aprenentatge cooperatiu (*cooperative learning*), l'aprenentatge centrat en l'alumnat (*student-centered learning*), i l'Avaluació Per Projectes (*Project Based Learning*) adaptades als continguts del temari. Aquest tipus de metodologies han estat basades en les experiències exitoses demostrades en universitats de prestigi com la University of Alberta (Canadà) o el Massachusetts Institute of Technology (EUA). Cada classe ha estat pensada, dissenyada i elaborada d'avant-mà tenint en compte les competències i objectius de l'assignatura.

Tasques de grup

Cada estudiant completarà un projecte de grup, centrant-se en un tema d'història dels moviments socials contemporanis. Aquests projectes s'aniran treballant durant el curs però l'objectiu, en resum, és el de comprendre el pensament, la dialèctica i pràctica tangible d'aspectes històrics dels moviments socials i situar-los en el seu context. Aquests projectes són centrals en l'assignatura i per assolir les competències que l'alumnat haurà d'aprendre a dominar. L'alumnat tindrà múltiples oportunitats per obtenir *feedback* de les seves proves però, a canvi, haurà de dedicar el temps consagrat en els 6 crèdits ECTS tant dins com fora de l'aula. D'acord amb la distribució de crèdits, correspon a l'assignatura 10 hores de treball setmanals, de les quals 4 són de classe i 6 de treball fora de l'aula. Aquesta distribució d'hores de treball se seguirà de forma rigorosa per part del professorat i s'espera que l'alumnat faci el mateix. A més, el professorat espera de cada alumne que sigui actiu i, per tant, contribueixi activament com a membre del seu grup. Les classes acabaran amb la presentació del material creat al llarg de l'assignatura, però l'avaluació de la prova estarà basada en el conjunt de les tasques dutes a terme per elaborar les classes.

Entrades a la Wiki

Com a part del projecte de grup es demanarà a l'alumnat la publicació d'una entrada aproximadament cada tres setmanes a la Wiki de l'assignatura explicant el vostre progrés (o la manca d'aquest). Les entrades d'aquesta mena de bloc estan dissenyades per ajudar a l'alumnat a desenvolupar les seves habilitats d'escriptura, tot i que cal tenir en compte que són redactades en grup però avaluades i revisades pel professor per avaluar alumnes de forma individual. Les entrades del bloc han de tenir l'extensió mínima d'una pàgina, i s'hi discutirà de forma honesta i seriosa allò que l'alumnat haurà fet, après i assolit durant les classes o fora d'elles.

Assaig auto-reflexiu de grup

A més de les entrades al bloc i la realització del projecte, als i les estudiants se'ls hi encomana escriure un assaig auto-reflexiu de grup. L'assaig ha de tenir una extensió d'entre 3-5 pàgines, i s'hi ha d'analitzar el projecte, explicar com ha anat el treball, i què s'ha après d'aquest. La data d'entrega dels assaigs és el 5 de juny abans de la classe final, s'ha d'entregar de forma electrònica (en pdf, word, pages o odt) a través del Campus Virtual. L'assaig ha de tenir forma d'un informe oficial, escrit en Times New Roman, mida 12, a espai 1,5 i citat adequadament en cas de ser

necessari, a més de contenir la bibliografia i les fonts emprades. Per a més informació sobre com escriure l'assaig consulteu la pàgina web de la Biblioteca (<https://blocs.xtec.cat/filosofiamallafre/tecnicas-destudi-i-treball/fer-assaigs/>).

Informe sobre els grups

De cara al final de l'assignatura, a cada estudiant se li demanarà analitzar i criticar el treball del seu grup i les presentacions dels altres grups a través d'un informe final escrit individualment. Aquests informe es tindrà en compte per a les notes individuals de cada alumne, tot i que el professor es reserva el dret de descartar les afirmacions que manquin seriositat o evidències d'allò que s'hi explica. Al mateix temps, la prova serà emprada com a indicador de la implicació del mateix alumnat en el treball al llarg de l'assignatura. Vegeu diverses guies de redacció d'informes:

UAB: <https://www.uab.cat/doc/Linforme>

UdG: <http://www2.udg.edu/projectesbiblioteca/Babel/Centrederedaccio/Comferuninforme/tabid/15635/language/es-ES/Default.aspx>

Classes de grup

A cada grup se li demanarà fer dues classes a l'aula sobre temes pre-assignats relacionats amb el tema del seu treball o del temari de l'assignatura. Tots els membres del grup hauran d'intervenir en l'elaboració i preparació de les seves classes, cosa que reflectiran les entrades a la Wiki, l'assaig autoreflexiu i l'informe final. Les classes prendran el format que el grup cregui més oportú, amb total llibertat d'aproximació metodològica i pedagògica, sempre sota la supervisió i aprovació del professorat que en garantirà l'assoliment dels objectius formatius.

Tutories obligatòries

Per tal de garantir la qualitat de les classes de grup i del projecte final s'establiran 4 tutories obligatòries per a cada grup al llarg del calendari de l'assignatura. En aquestes tutories l'alumnat enviarà amb anterioritat al professor una proposta d'ordre del dia de la tutoria amb els punts a tractar. La tutoria tindrà una durada màxima de 30 minuts obligant a l'alumnat a ser clar, expeditiu i concret en la resolució de dubtes. El professor es reserva sempre la potestat d'incloure un punt en l'ordre del dia per a clarificar problemes derivats de l'activitat a l'aula. La manca d'assistència o realització d'aquestes tutories suposarà una penalització en l'avaluació final.

Participació i assistència

L'alumnat també serà avaluat, com indica el Pla Docent, en termes de participació i assistència a les classes al llarg de l'assignatura. L'assistència en tot el procés de l'assignatura és imprescindible ja que d'ella depèn l'assoliment dels objectius i competències necessàries per a superar la matèria, amb l'excepció d'aquells casos degudament justificats als quals se'ls hi oferirà una avaluació adaptada (vegeu la secció "Avaluació"), o una Avaluació Única (examen). L'alumnat que segueixi l'Avaluació Continuada podrà absentar-se de dues classes injustificadament sense que afecti la seva puntuació en l'avaluació, però qualsevol absència posterior sense justificar tindrà un impacte en la seva nota de participació. L'única absència no justificada excusable és per malaltia, la qual haurà de ser explicada satisfactòriament en un termini màxim d'una setmana mitjançant justificat mèdic o equivalent.

Conducta de l'estudiant

La Universitat de Lleida està compromesa amb els més alts estàndards d'integritat acadèmica i honestedat. De l'alumnat s'espera que estigui familiaritzat amb aquests estàndards en especial en relació a l'honestedat acadèmica i a mantenir les polítiques de la UdL pel que fa a aquesta qüestió. A l'alumnat se l'encoratja a familiaritzar-se amb allò que li proporciona la lectura del Codi Ètic de la UdL (<http://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/.galleries/docs/udl/docs/CodiEticUdL.pdf>) i evitar cap comportament que pugui resultar, potencialment, en sospites d'engany, plagi, mala interpretació i/o participació en una ofensa. La deshonestedat acadèmica és una ofensa seriosa i pot resultar en la suspensió de l'assignatura. Per a més informació sobre el plagi vegeu l'apartat web corresponent de la Biblioteca de la UdL (<https://biblioguies.udl.cat/comcitar/plagi>).

El professorat també espera de cada estudiant que mostri el respecte apropiat vers el docent, els/les altres estudiants i al format del curs en general amb actituds com, per exemple, arribar a classe a l'hora, i assegurar-se que les activitats a l'aula, com classes magistrals o discussions, no seran interrompudes per telèfons mòbils, entre d'altres casuístiques. En la mateixa línia d'actuació, el professorat espera que les respostes en les enquestes de professorat aportin *feedback* útil al professorat, enlloc de comentaris superficials o irrellevants fruit del desconeixement o impermeabilitat a la innovació pedagògica. Les enquestes són una eina útil a la qual l'alumnat ha de tenir respecte metodològic i honestedat acadèmica.

Si esteu interessats en llegir els detalls d'allò que la Universitat requereix de l'alumnat, el professorat i del grau en Història, si us plau feu un cop d'ull a la web corresponent als estudis d'Història (<http://www.historia.udl.cat/ca/index.html>).

Comunicació per correu-e

El professorat sempre estarà disponible per a consultes, *feedback* i consells en general per correu-e, però això ha de tenir lloc de forma respectuosa i apropiada. Ocasionalment els estudiants i el professorat obliden que hi ha una persona a l'altre costat llegint i redactant els correus electrònics, per tant és important tenir-ho en compte per evitar missatges que es puguin interpretar com irrespectuosos, grollers i/o excessivament personals. D'acord amb això, per tal de mantenir un diàleg positiu i respectuós, convindria que adreçar-se al vostre interlocutor amb el tracte corresponent. Amb aquesta finalitat s'esperarà que l'alumnat s'adreci via correu-e al professorat amb el seu títol i cognom (per exemple, professor Macià o Dr. Macià), amb l'excepció feta d'aquell professorat que expressi altres preferències. En l'aula virtual aquest tracte no resulta necessari.

Activitat	CODIFICACIO / descripció / tipologia TPD	o*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral (M)	Vegeu el programa de l'assignatura.	O1, O2, O3, O6, O7, O8	1	50	
Seminaris (S)					
Pràctiques (P)					
Treballs (T)	Projecte final, classes de grup, entrades Wiki, assaig de grup, i informe individual.	O4, O5, O9, O10, O11	4		90
Tutories (Tut)	Tutories obligatòries de grup.	O4, O5	4	10	
Altres (AA)					
Avaluació (AV)					
TOTAL				60	90

O: Objectiu. G: número de grups implicats en l'activitat. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Data	CALENDARI DE TREBALL
	Setmana 1. Introducció. Conceptes clau.
17 de febrer	Introducció a l'assignatura: sistema d'avaluació, competències, objectius, dinàmica de les classes, bibliografia, etc.
18 febrer	Classe magistral: "Conceptes clau sobre moviments socials contemporanis".
	Setmana 2. Introducció. Creació dels Projectes.
24 febrer	Taller: "Treballar en un grup, completar un projecte i presentar-lo".
25 febrer	Lectura obligatòria: Pedro Ibarra, "¿Qué son los movimientos sociales?".
	Setmana 3. Introducció. Fonts i bibliografia.
3 març	Audiovisual: <i>Animal Farm</i> (Joy Batchelor, John Halas, 1954).
4 març	Taller: "Fonts i bibliografia".
	Setmana 4. Revolucions i moviments socials. Classes de grup.
10 març	Classe del Grup 1: "John Wilkes".
11 març	"Revolucions frustrades, cultura i identitat en els moviments socials".
	Setmana 5. Revolucions i moviments socials. Classes de grup.
17 març	Lectura obligatòria: E. P. Thompson, "La economía 'moral' de la multitud en la Inglaterra del siglo XVIII".
18 març	Classe del Grup 2: "William Lovett".
	<i>Primer entrada a la Wiki. Hora límit: 18h.</i>
	Setmana 6. Ordre social, guerra i crisi.
24 març	"De la producció simbòlica al canvi de valors: acció col·lectiva i totalitarismes".
25 març	"De la producció simbòlica al canvi de valors: acció col·lectiva i totalitarismes".
	Setmana 7. Ordre social, guerra i crisi. Classes de grup.
31 març	Audiovisual: <i>The Big One</i> (Michael Moore, 1997).
1 abril	Classe del Grup 3: "Rosa Luxemburg".
	<i>Segona entrada a la Wiki. Hora límit: 18h.</i>
	Setmana 8. Ordre social, guerra i crisi. Classes de grup.
7 abril	Lectura obligatòria: Mark Mazower, "Violencia y Estado en el siglo XX".
8 abril	Classe del Grup 4: "Mussolini".
	Setmana 9. Marginació i moviments socials.

Data	CALENDARI DE TREBALL
21 abril	"Feminismes, pobreses i identitats nacionals".
22 abril	"Feminismes, pobreses i identitats nacionals".
	<i>Tercera entrada a la Wiki. Hora límit: 18h.</i>
	Setmana 10. Marginació i moviments socials.
29 abril	Audiovisual.
	Setmana 11. Nous moviments socials. Classes de grup.
5 maig	Classe del Grup 1: "Virginia Woolf".
6 maig	Classe del Grup 2: "Gandhi".
	Setmana 12. Nous moviments socials. Estudiar allò viscut. Classe de grup.
12 maig	"De la postguerra mundial a la crisi global".
13 maig	Classe del Grup 3: "Malcolm X".
	Setmana 13. Noves societats, noves cultures. Classes de grup.
19 maig	Taller: "Planejament de projectes i presentacions. Informe i assaig".
20 maig	Classe del Grup 4: "Rigoberta Menchú".
	Setmana 14. Tancament i presentació de projectes.
26 maig	Presentació i entrega final del projecte. Grups 1 i 2.
27 maig	Presentació i entrega final del projecte. Grups 3 i 4. <i>Entrega assaig auto-reflexiu de grup.</i>
Data examen	<i>Entrega informe individual.</i>

Sistema d'avaluació

Les notes en totes les classes seran absolutes. Aquestes no es doblaran a les exigències de l'alumnat i la nota reflectirà de forma rigorosa el seu treball a l'assignatura, d'acord amb els estàndards que es demanen a la Normativa d'avaluació de la UdL. L'alumnat ha d'entendre que el professorat mantindrà estàndards alts, esperarà que l'alumnat dediqui un esforç considerable a l'aula i que serà empès i reptat per tal d'estimular el seu interès científic i acadèmic, en cap cas per a perjudicar-lo. Si us plau, assegureu-vos de tenir el temps, l'energia i la motivació per a dur a terme les tasques demandades.

Com indica la Normativa d'avaluació de la UdL l'alumnat té dret a una Avaluació Continuada (que s'adaptarà a les necessitats de l'alumnat per decisió del professorat) o a una Avaluació Única (examen). A més, els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps complet tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretariade la Facultat de Lletres.

Mecanismes d'avaluació	Codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	Observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	Assistència i participació a les classes.		O1, O2, O3, O6, O7, O8		20
Taller d'avaluació (TA)					
Informe (In) / Treballs (T)	Projecte final, classes de grup, entrades Wiki, assaig de grup.		O4, O5, O9, O10, O11		50
Altres (A)	Classes de grup i informe individual.		O4, O5, O9, O10, O11		30
TOTAL					100

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

El pes de cada prova de l'avaluació en percentatges és el següent:

	Treballs de grup	Classe de grup	Activitat individual
Entrada a la Wiki	5%		
Projecte i presentacions	40%		
Assaig de grup autoreflexiu	5%		
Classes de grup		20%	10%
Informe individual			5%
Assistència i participació			15%
Total	50%	20%	30%

Sobre l'avaluació consulteu el document "Normativa de l'avaluació i la qualificació de la docència en els Graus i Màsters de la UdL" (http://www.udl.cat/export/sites/universitat-leida/ca/udl/norma/.galleries/docs/Ordenacio_academica/Normativa-davaluacio-i-qualif.-graus-i-masters-UdL-modif.-CG-24-07-2018.pdf).

Bibliografia i recursos d'informació

Ja que aquesta és una assignatura d'aprenentatge basat en l'experiència, la lectura al complet de la bibliografia recomanada en la Guia Docent no és obligatòria sinó que ha de servir com a recomanació general i de lectura voluntària per a tenir una comprensió acadèmica del temari. Al mateix temps l'alumnat hauria de buscar els seus propis recursos, amb l'ajuda del professorat, i compilar la seva pròpia llista bibliogràfica. Finalment, en diverses de les activitats de l'aula es requerirà la lectura d'articles acadèmics o capítols de llibre per tal de completar les tasques, aquests recursos bibliogràfics s'oferiran a través del Campus Virtual, el Servei de Copisteria i del Servei de Biblioteca.

Anderson, Bonnie; Zinsler, Judith. *Historia de las mujeres: una historia propia*. Barcelona: Crítica, 2000.

Anjou, Leo d'. *Social Movements and Cultural Change: The First Abolition Campaign Revisited*. Nova York: Aldine de

Gruyter, 1996.

Ash, Roberta. *Social Movements in America*. Chicago: Markham, 1972.

Ballard, Richard; Habib, Adam; Valodia, Imraan. *Voices of Protest: Social Movements in Post-Apartheid South Africa*. Pietermaritzburg: Univeristy of Kwazulu Natal Press, 2006.

Beissenger, Mark. *Nationalist Mobilization and the Collapse of the Soviet State*. Cambridge: Camdridge University Press, 2002.

Bladon, Rachel. *Gandhi*. Oxford: Macmillian Heinemann, 2011.

Bright, Charles; Harding, Susan (eds.). *Statemaking and Social Movements*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1984.

Beuchler, Steven M. *Women's Movements in the United States: Woman Suffrage, Equal Rights, and Beyond*. Nova Jersey: Rutgers University Press, 1990.

—, *Social Movements in Advanced Capitalism: The Political Economy and Cultural Construction of Social Activism*. Nova York: Oxford University Press, 2000.

Burke, Edmund (ed.). *Global Crises and Social Movements: Artisans, Peasants, Populists, and the World Economy*. Colorado: Westview, Boulder, 1988.

Clark, Samuel D. *Movements of Social Protest in Canada, 1640-1840*. Toronto: University of Toronto Press, 1959.

Clark, Samuel D.; Grayson, J. Paul; Grayson, Linda M. (eds.). *Prophecy and Protest: Social Movements in Twentieth-Century Canada*. Toronto: Gage, 1975.

Cohan, A.S. *Introducción a las teorías de la revolución*. Madrid: Espasa, 1977.

Dalton, Russell J.; Kuechler, Manfred (comp.). *Los nuevos movimientos sociales*. València: Edicions Alfons el Magnànim, 1992.

Davis, Gerald F.; McAdam, Doug; Scott, W. Richard; Zald, Mayer (eds.). *Social Movements and Organizational Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Duby, Georges; Perrot, Michelle (dir.). *Historia de las mujeres*. Madrid: Taurus, 2000.

Evans, Richard J. *Las feministas. Los movimientos de emancipación de la mujer en Europa, América y Australasia, 1840-1920*. Siglo XXI, 1980.

Fauré, Christine (dir.). *Enciclopedia histórica y política de las mujeres. Europa y América*. Madrid: Akal, 2010.

Fernández Buey, Francisco [et al.]. *Pensamiento pacifista: Henry D. Thoreau, Leon Tolstói, Ghandí, Albert Einstein, Virginia Woolf, Hannah Arendt, Martin Luther King, E. P. Thompson*. Barcelona: Icaria, 2004.

Fredrickson, George M. *The Comparative Imagination: On the History of Racism, Nationalism, and Social Movements*. Berkeley: University of California Press, 1997.

Geary, Dick (comp.). *Movimientos obreros y socialistas en Europa, antes de 1914*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1992.

Guha, Ramachandra. *Gandhi before India*. New York: Vintage Books, 2015.

Guillem Mesado, Juan Manuel. *Los movimientos sociales en las sociedades industriales*. Madrid: Eudema, 1994.

Heberle, Rudolf. *Social Movements: An Introduction to Political Sociology*. Nueva York: Appleton-Century-Crofts, 1951.

Hobsbawm, E. J. *Rebeldes primitivos. Estudios sobre las formas sociales en los siglos XIX y XX*. Barcelona: Crítica, 2014.

Ibarra, Pedro (ed.). *Social Movements and Democracy*. Nueva York: Palgrave Macmillan, 2003.

Ibarra, Pedro; Tejerina, B. (eds.). *Los movimientos sociales. Transformaciones políticas y cambio cultural*. Madrid: Trotta, 1998.

Inglehart, R. *El cambio cultural en las sociedades industriales avanzadas*. Madrid: CIS-Siglo XXI, 1991.

Jameson, J. Franklin. *The American Revolution Considered as a Social Movement*. Boston: Beacon, 1956 [primera edición de 1926].

Jones, Gareth Stedman. *Lenguajes de clase. Estudios sobre la historia de la clase obrera inglesa*. Madrid: Siglo XXI, 1981.

Kaplan, Temma. *Ciudad roja, período azul: los movimientos sociales en la Barcelona de Picasso*. Barcelona: Península,

2003.

Kriesi, Hanspeter; Koopmans, Ruud; Duyvendak, Jan Willem; Giugni, Marco. *New Social Movements in Western Europe: A Comparative Analysis*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1995.

Laraña, Enrique. *La construcción de los movimientos sociales*. Madrid: Alianza Ed., 1999.

Laraña, E.; Gusfield, J. (eds.). *Los nuevos movimientos sociales. De la ideología a la identidad*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 2001.

Mamdani, Mahmood; Wamba-dia-Wamba, Ernest (eds.). *African Studies in Social Movements and Democracy*. Dakar: CODESRIA, 1995.

Mann, Michael. *Fascistas*. València: Publicaciones de la Universidad de Valencia, 2006.

Markoff, John. *Olas de democracia: movimientos sociales y cambio político*. Madrid: Tecnos, 1998.

Mayer, Arno. *Las Furias. Violencia y terror en las revoluciones francesa y rusa*. Saragossa: Prensas de la Universidad de Zaragoza, 2014.

Meyer, David S.; Tarrow, Sidney (eds.). *The Social Movement Society: Contentious Politics for a New Century*. Lanham, Maryland: Rowman and Littlefield, 1998.

Nacions Unides. *Declaració i programa d'acció sobre una cultura de pau*. Nova York: Nacions Unides, 1999.

Núñez Florencio, R. *Sociedad y política en el siglo XX. Viejos y Nuevos movimientos sociales*. Madrid: Síntesis, 1993.

Offe, Claus. *Partidos políticos y nuevos movimientos sociales*. Madrid: Sistema, 1988.

Overy, Richard. *Dictadores*. Barcelona: Tusquets, 2006.

Payne, Stanley G. *Historia del fascismo*. Barcelona: Planeta, 1995.

Pérez Garzón, Sisinio. *Historia del feminismo*. Barcelona: La Catarata, 2011.

Perry, Elizabeth J. *Challenging the Mandate of Heaven: Social Protest and State Power in China*. Armonk, Nova York: M. E. Sharpe, 2002.

Porta, Donatella della. *Social Movements, Political Violence, and the State: A Comparative Analysis of Italy and Germany*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

Porta, Donatella della; Diani, Mario. *Los movimientos sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas i Universidad Complutense de Madrid, 2012.

Riechmann, J.; Fernández Buey, F. *Redes que dan libertad. Introducción a los nuevos movimientos sociales*. Barcelona: Paidós, 1999.

Richardson, Robert D. *Henry Thoreau: a life of the mind*. Berkeley: University of California Press, 1986.

Rose, Sonya O. *¿Qué es historia de género?* Madrid: Alianza, 2012.

Rudé, George. *La multitud en la historia*. Madrid: Siglo XXI, 1978.

Sassoon, Donald. *Cien años de socialismo*. Barcelona: Edhasa, 2001.

Scott, Joan W. *Género e Historia*. Mèxic: FCE, 2008.

Skocpol, Theda. *Los Estados y las revoluciones sociales. Un análisis comparado de Francia, Rusia y China*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 1984.

Smith, Jackie. *Social Movements for Global Democracy*. Baltimore: Johns Hopkins Univeristy Press, 2007.

Sternhell, Zeev [et al.]. *El nacimiento de la ideología fascista*. Madrid: Siglo XXI, 1994.

Tarrow, Sidney. *El poder en movimiento. Los movimientos sociales, la acción colectiva y la política*. Madrid: Alianza Ed., 1997.

Thébaud, Françoise. *Escribir la historia de las mujeres y del género*. Oviedo: KRK, 2014.

Thompson, E.P. *La formación histórica de la clase obrera*. Barcelona: Crítica, 1989.

Thoreau, Henry David. *Desobediencia civil y otros escritos*. Madrid: Tecnos, 2006.

Tilly, Charles. *Las revoluciones europeas, 1492-1992*. Barcelona: Crítica, 1995.

Tilly, Charles; Tilly, Louise A.; Tilly, Richard; Sanz Camañes, Porfirio. *El siglo rebelde, 1830-1930*. Saragossa: Universidad de Zaragoza, 1997.

Tilly, Charles; Wood, Lesley J. *Los movimientos sociales, 1768-2008*. Barcelona: Crítica, 2009.

Traubgott, Mark. *Protesta social. Repertorios y ciclos de acción colectiva*. Barcelona: Editorial Hacer, 2002.

Weinbaum, Batya. *El curioso noviazgo entre feminismo y socialismo*. Madrid: Siglo XXI, 1984.

Wignaraja, Ponna (ed.). *New Social Movements in the South: Empowering the People*. Nova Jersey: Zed Books, 1993.

X, Malcolm. *The Autobiography of Malcolm X*. Middlesex: Penguin Books, 2001.

Zhao, Dingxin. *The Power of Tiananmen: State-Society Relations and the 1989 Beijing Student Movement*. Chicago: University of Chicago Press, 2001.